

Det tager en times tid at sejle til Sejerø. Mens man sejler, er der bogstaveligt talt nok at se til. Havet og bølgerne, marsvin hvis man er heldig, og det flotte kig til Sjællands Odde i nord og til Røsnæs i syd. Og før man tror det, dukker den sydligste spids af Sejerø frem af bølgerne.

Det lange stenrev er i fin ligevægt med den næsten kystparallelle materialetransport mod sydøst. Bølgerne nærmest smyger sig uden om Sejerø, og øen skaber i sig et læ, hvori materialerne lægger sig til ro. Stenrevet ligger oven på en undersøisk højderyg, der ligger i forlængelse af de to fremtrædende bakkedrag, der ses på øens syd- og nordside.

Sejerøkyst med Sejerø Havn.

Både Sjællands Odde, Sejerø og Røsnæs har et langstrakt udseende, som var de alle ved at række ud efter Samsø længst mod nordvest. Har man ikke selv et kort ved hånden, hænger der sikkert et kort på færgen, hvor man kan se det og få det rette overblik.

Geologisk set er de da også nærmest i familie med hinanden. Odderne og øen og Samsø. For alle steder har randbakker, der på et tidspunkt har været påvirket af det samme isfremstød. Trækker man en blød linie på kortet fra Samsø til Vejvø og videre over Sejerø, Neksø og Ordrup Næs, får man en linie der viser, hvor gletscheren for en tid havde sin rand for omkring 17.000 år siden. Selv om isen på dette tidspunkt var ved at smelte væk fra landet, skete der ind imellem små genfremstød i takt med, at der optrådte kortere varende kuldeperioder. Disse klimaforværringer fik kortvarigt gletscheren til at vokse, hvorved det tidligere dannede landskab blev foldet og bulldozet op i markante randbakker fordi isen var i bevægelse.

Landskabet på Sejerø

Sejerø har to parallelle randbakkestrøg, der når ud til kysten som stejle klinter. Den centrale del af Sejerø udgøres af et lavtliggende område nærmest helt uden topografi. Sydsiden består af de markante bakker Marebjerg, Tjørnebjerg, Åsen, Grønnebjerg og Kongshøj. Nordsiden udgøres af Eskebjerg, Skagelse Bjerg, Knoldebjerg, Haloverbjerg, Skelbjerg Hage og Lindehoved. Sjældent er det set, at så lille en ø har så mange "bjerge" i det lokale stednavne. Hvis man vil se, hvad bakkerne består af, har havet skabt et godt profil i bakken ved Kongshøj på den sydlige del.

Kystklinterne

I kystklinten ved Kongshøj kan man se, at den nederst består af 3 meter lagdelt sand, silt og ler. Ved nærmere undersøgelse har det vist sig, at materialerne er afsat i

en sø. Og går man tæt på og kigger godt efter, vil man hvis klinten ikke er skredet sammen, kunne se, at der forekommer mange små plantedele i aflejringerne. På grund af tilstedeværelsen af disse har geologerne kunnet bestemme alderen på lagene. Herved har de fundet frem til, at de er afsat for knapt 39.000 år siden. Tilstedeværelsen af plantematerialet viser, at klimaet på dette tidspunkt var relativt lunt, til trods for at Skandinavien og resten af Nordvesteuropa var midt i en istid.

Foto: Ole Malling.

Kystklinten ved Kongshøj.

Forekomsten af sådan en "varm periode" under en generel nedisning kaldes for en varmetid og må ikke forveksles med en mellemistid. I mellemistiderne er ismasserne væk og temperaturen er steget til et niveau, der i store træk minder om det, vi kender i dag.

Over søaflejringerne ses flere lag af moræneler og smeltevandssand. Lagene er afsat efter tiden for 39.000 år siden og viser, at varmetiden blev afløst af nye kuldebølger. Gletschere skød igen ind over området, hvorved lagene af moræneler blev afsat. Ind imellem moræneleret ses aflejringer i form af sand og grus, der er afsat under kortvarige afsmeltninger.

Alle lag i kystklinten er foldet og forskudt i flotte mønstre ad flere gange. Den gletscher, der har været hovedansvarlig for forskydningerne, er den samme, der har givet bakkerækkerne deres langstrakte form.

Efter istiden

I den seneste del af istiden og i tiden umiddelbart herefter var Sejerø for en kort stund landfast med Sjælland. Da isen var smeltet helt steg vandstanden i havet så meget, at de lavere liggende landområder for ca. 7.000 år siden blev sat under vand. I en kort periode stod bakkerækkerne langs Sejerøs nord- og sydside derfor som to parallelle ørækker i et lavvandet hav, hvor bølgerne kunne erodere i bakkesiderne. Siden indhentede landhævningen atter stigningen i havniveauet, hvorved de oversvømmede områder i dag fremstår som flade, og nu hævdede havområder, centralt på øen.

Flora og fauna

Flora og fauna Sejerø rummer mange andre oplevelser udover de rent geologiske. Ved Lindehoved yngler den lille alkefugl, tjest. Den holder til i klinten, hvor der bygges redehuller. Der ses en hel koloni. I fuglenes yngletid må man ikke færdes langs stranden neden for kolonien. Man kan i stedet beundre den fra stien oven for klinten.

Afslutningsvis skal det fremhæves at der er flot botanik på både bakker og på den hævdede havbund fra Stenalderen. I den tidlige sommer indhylleres store områder i pink når engelskræes blomstrer.

Foto: Ole Malling.

Engelskræes.

Sejerø Troldkællingen og geologien

Fra færgen er der flot udsyn til stenrevet, der strækker sig langt ud i havet fra øens sydende. Det kan følges næsten 4 kilometer ud i havet før det ender i en undersøisk bakke ved navn Kolen.

Sagnet fortæller, at en troldkælling ville bygge en bro til Sjælland. Det lykkedes dog aldrig for hende, fordi hun vaklede mellem Nekselø og Ordrup Næs, hvorved hun ustandselig tabte byggematerialerne.

Det er imidlertid ikke noget troldskab over tilblivelsen af Sejerø. Til gengæld er der geologi og geografi, som kan fortrylle de fleste.

Hvor:

Sejerø ligger i Sejerø Bugt mellem Sjællands Odde og Røsnæs.

Koordinater:

55.881052
11.137991

Find flere steder på:
www.geus.dk/naturperler

GEUS

www.geus.dk

Tekst:

Geolog, naturvejleder Tove Stockmarr